

4.8.30

גולדרס גרין, י"א אב תר"ץ

היום האחרון של חוקידה (25 ביולי) היה סוקד ברובו לשאלת הודו. שאלה זו חפסה מקום מרכזי גם בשתי חוקידות הראשונות, ולמרות המנהג שנקבע בחוקידה - לבל קבלה שום החלטות, נקטה בחוקידה הראשונה יוצא מן הכלל לגבי הודו ונתקבלה החלטה האומרת שצירי החוקידה, לאחר ששמעו את דעה צירי הודו מיעצים לגופים, אשר מלאו את ידיהם להשתתף בחוקידה, לחסוך בדרישה הודו בדבר שלטון עצמי מידי. אף בשאלה אחת לא נשמעו בחוקידה ההיא וכוחים כל כך חריפים ומרים כמו בשאלת הודו. צ"מ לל, שיחר עם ג'ושי, מנהיג התנועה המקצועית בהודו, סען בשם 320.000.000 חושבי ארצו, לא נרתע אחור מחלזולים הכי קיצוניים - שודדים איספריאליסטיים, סלכות עושק, חסס וגנבה, וכדומה. בחוקידה השנייה הגיעו הדברים לידי כך שצירי הודו קזבו את הישיבה. הפעם הזאת אפשר היה לחכות לסכסוכים, ולוכוחים עוד יותר חריפים - והנה הפחעה: אותו צ"מ לל ואותו ג'ושי דברו דוקא הפעם במתינות ובשקול דעה רב והעריכו את הקושיים העצומים הכרוכים בשאלת הודו והכירו במאמצים שנעשו מצד ממשלת הפועלים למצוא פתרון הולם לפרובלימה המסובכת והמורכבת. יו"ר בישיבה היה חרי סניל, אשר סיכם בנאום קצר וסימפטי את עמדת מפלגת העבודה ביחס לכל עמי האימפריה שעדיין לא זכו לשלטון עצמי, וביחוד להודו. פתח בוכות נ. ס. ג'ושי. הוא ביקר את הרפורם של סימון ועמד ביחוד על שלוש המענות המרכזיות:

הניגודים הדתיים (הינדואיסטים), ניגודי הקסמה, וביחוד מצב
80.000.000 "הטמאים" (un'tauchobles), ושאלת הצבא. מכסוכים
דתיים קיימים גם בארצות אחרות, וגם באנגליה (קטולים ופרוטסטנטים),
ואין מציאותם מונעת את השלטון הקצמי הגמור. למצב "הטמאים"
אחראית קודם כל אנגליה בעצמה, ששלמה למעלה ממאה וחמשים שנה
בהודו ולא דאגה לתיקון מצבם ועכשיו היא משתמשת בעובדה זו למען
הנית מכשולים על דרך שחרורה הסלא של הודו. רק הודו אבסורדית
יחיה לה הקוח והאומץ להרים את ה"טמאים" משפל מצבם ולהשוות את
זכויותיהם. ובדבר טענה ועדת סימון, שאין להעמיד את הצבא ברש
ממשלה הודו מפני שאין עדין קצינים הודים שיוכלו לעמוד בראש
הצבא - הוא שאל שאלה חסימה וחודרת: האם מתסור קצינים הודים
בא מתוך הפרים של ההודים להיות קצינים ? ...
הוא הכיר שהכרזה משנה הסלך ועמדה מפלגת העבודה בדבר
מסמס של דומיניון להודו נותן סיפוק לחביעות הלאומיות של עמי
הודו, בתנאי - שהכרזה זו תחגשם למעשה בזמן הכי קרוב.
הקובלנא נגד ממשלת הפועלים החרוזה בשחי מענות: צירי הודו
התנגדו לרצון ממשלת הפועלים לשחק ב- Round table conference
אח באי-כוח מפלגות האופוזיציה. דרישתם היא שרק באי-כוח
ממשלת הפועלים יופיעו בוועידה כבאי-כוח אנגליה. החביעה השניה
היתה שקוד לפני הוועידה חכריו הממשלה על הבסיס שעליו תעמוד
הוועידה במו"ם שלה.
ברוח זו דברו גם שאר צירי הודו, אשר השתתפו בווכות,
ובחוכם צ'מן לל, שהפעם לא היה כל סימן של חריפות וקיצוניות

בדבריו. במקרה או שלא במקרה - הציר המושלימי היחיד בועידה, מוחמד עמר, רג'ב, לא לקח חלק בוכותים. אחד מצירי הודו, רוי צ'ודהר, ביקר קשה את עמדת ראשי התנועה הלאומי בהודו ביחסם לתמוני הפועלים והאכרים. מלבד גנדי ועוד שנים שלוש מירידיו הכי קרובים, רוב המנהגים בהודו הם בעלי הון ואחוזות גדולות הרוצצים ועושקים את העם ולוחמים נגד הרחבת זכות הבחירה בכל המוסדות האבטונוסיים בהודו. הוא הביע חשש רציני שלאחר מתן שלטון עצמי יורע מצב ההמונים, ולכן דרש מממשלת הפועלים לדאוג שבקביעת הקונסטיטוציה החדשה של הודו יובטחו תוכיות והאינטרסים של ההמונים העמלים.

המג'ור גרהם פול, שהיה במשך הרבה שנים עסקן מסור בתנועה הלאומית בהודו ומתווכחיו הנאמנים של גנדי - הבטיח לצירי הודו שהמזכיר לעניני הודו, רג'וור בן - וכמו כן משנה המלך לורד אורוין, חדורים רצון חמים וכנה להביא בזמן הכי קצר את הודו למדרגה של דומיניון, ואין הם רואים את עצמם כלל וכלל קשורים בפורט של ועדת סימון, אולם אין ללחוץ עכשיו על ממשלת הפועלים לצאת בהכרזות מוקדמות לפני הועידה, בשים לב למצב הקשה של הממשלה, שהיא סוף סוף רק ממשלת מיעוט, וכל משגה חכמיסי שיעשו לפני הועידה עלול להכשיל ולהפיל אותם, כי גם הטורים וגם הליברלים אינם חסימי דעה את עמדת הממשלה, הממשלה משתחפת את מפלגות האופוזיציה בועידה, כי גם מהודו ישתתפו בועידה באי-כוח כל המפלגות, אולם הממשלה תודיעה, שהצעת החוק אשר חנכה לאחר הועידה תהיה כולה על אחריות הממשלה בלבד, ואם יצא שהממשלה

הפול בשאלת הודו, מוטב שהפול בגלל הצעת-חוק ברורה וספוימה, לאחר שהחקיימה ועידת שחי הארצות, מאשר בגלל חודעה מוקדמת שאינה מעלה ואינה מורידה, ואינה יכולה להוסיף כלום על ההצהרה של משנה הסלך, בהסכמת הממשלה, בדבר מתן סטטוס של דומיניון לחודו. גם שיחוף מפלגות האופוזיציה בוועידה, שדעת הקהל בהודו כל כך התרגזה בגללו, יש בו ברכה ואגדיל את האפשריות של הסכם כללי, כי מבלי תמיכת האופוזיציה, או לכל הפחות חלק חשוב ממנה, לא תוכל ממשלת הפועלים להעביר בפרלמנט את החוק הדרוש.

בשני שאלות אלו - שהן מפלגות האופוזיציה והכרזה מוקדמת לפני הוועידה - התרכזו בעצם כל הוכחות, כי בנוגע לפרובלימת היסודית - מתן שלטון עצמי להודו, לא היו כל חלוקי דעות בקרב צירי הוועידה. בוכוח הוברר דבר אחד - שגם הצירים ההודים לא הכחישו - שאין לדבר על יציאת אנגליה מהודו. יציאה זו היתה מביאה לידי אנרכיה, מלחמות פנימיות והרס כלכלי וחורבן לאומי, שתוצאותיהם היו יותר נוראות מתוצאות המלחמה העולמית, כי הודו היא בעצם לא ארץ - אלא קונטיננט שלם, החופס שטח ענקי של 1,800,000 מיל מרובה - כגודל אירופה כולה, מלבד רוסיה - , שמוזה בערך 700,000 מיל מרובע נמצא תחת שלטון נסיכים הודים העומדים במדה ידועה ברשות עצמם (תחת הסוברניות העליונה של אנגליה). במ"ה יש בהודו כשש מאות מדינות כאלה, שונות בשטחן ובמספר אוכלוסייתן, אחדות מהמדינות הללו, כגון קשמיר והינדקבד, עולות בשטחן על אנגליה ומקוטלנד - גם יחד. הישוב בהודו, לפי המפקד של 1921, מגיע ל-318,942,000, ו"א החלק

החמשי מכל חושבי כדור הארץ, מהם 247.000.000 בהודו חבריטית, ו-71.900.000 במדינות ההודיות העוסדות ברשות עצמן. הישוב העצום הזה מתפרד לחמון דתות, גזעים, שבטים ולשונות זרים ומתנגדים זה לזה. הרוב הגדול הם הודים (הינדו) - 163.112.000, אחריהם באים המושלימים - 59.195.000, מלבדם יש שבטים שונים 4.464.000, סיקהים - 3.239.000, בודיסטים 11.571.000, נוצרים 4.753.000 (מהם כשלוש מאות אלף אירופאים, השאר - הודים) ג'יינים 1.179.000, פרסים 102.000, שונים 2.854.000. אולם בני דת אחת אינם מהווים עדיין חסיבה מיוחדת. בתוך כל דת, ביחוד בקרב ההינדו, יש ערבוביה גדולה של לשונות וקסמות וצבעים וגזעים. השפה "האינטרנציונלית" המשמשת שפה-חבור בין העדות והגזעים השונים היא השפה האנגלית, אולם שפה זו ידועה רק לשני מיליונים וחצי הודים. מספרי הלשונות הלאומיות המדוברות בפי עמי הודו מגיעות עד 222, וחושב אבל אחד אינו מבין את לשון החבל השני. אולם הצרה הכי גדולה של הודו היא אולי שימת הקסמה. כל הודי, ביחוד ההינדו, שייך לפי מוצאו לקסמה מסוימת, ועליו ועל בניו אחריו להשאר כל חייו בקסמה הזאת, ואין בן קסמה אחת מתחתן עם בת קסמה אחרת. מנו ומצאו 2.300 קסמות שונות בהודו. בני הקסמות הכי נמוכות, כשליש מכל חושבי הודו, נחשבים ל"טמאים" ("untouchable") והם אסורים במגע. אין להם רשח להכנס לבית הפלה הודי, לבני הקסמות העליונות אסור לעמוד בד' אמות שלהם, המים והמזון שהם נוגעים בו - טמאים הם ואסורים בנגיעה. הם חייבים לשבת ברבעים מיוחדים, ואפילו בכפרים - ואין הם רשאים

להתערב בין שאר החושבים. ילדי "הטמאים" אינם מתקבלים לבתי-
הספר, והילד ה"טמא" שרוצה ללמוד מוכרח לעמוד מחוץ לבה"ס, או
לשבת במקום מיוחד לו.

כמעט 80% של חושבי הודו הם כפריים. 500,000 הכפרים
המפוזרים בכל קצוי הודו מכילים כ-286,500,000 חושבים, ורק
32,500,000 מרוכזים בערים, ואם כי הודו היא בין 7-8 הארצות
הכי מרובות פועלי-חרושת, הרי האתוז של הפועל בהודו ביחס לכלל
החושבים הוא קטן מאוד.

רק 14 גברים סכל מאה, ורק 2 נשים סכל מאה יודעים
לקרוא ולכתוב באיזו לשון שהיא. הרוב המכריע של העם שקוע
בדלות נוראה, לעומתם יש חוג מצומצם, אבל רב-השפעה, של בעלי
הון עצומים, ואין אולי אף ארץ אחת בעולם שהניגודים הסוציאליים,
הכלכליים, הדתיים, הגזעיים והפוליטיים הם כל כך מרובים ועמוקים
בחוכה כמו בהודו.

הכוח היחיד המלכד עכשיו את המון העמים והגזעים בשטח
ארץ ענקי זה - הוא כוח השלטון הבריטי, ולמרות ההתגברות הרבה
של התנועה הלאומית בהודו עוד רחוקים עמי הודו מהכרת אחדותם
הפנימית, והפחד מפני התפוררות והתבדלות ומלחמות פנימיות או
גם התקפות חיצוניות סונע גם את הקיצוניים שבין הלאומיים בהודו
מרצון לכריחות גמורה סאנגלית. בכל אופן מפי צירי הפועלים
ההודים בועידה זו לא נשמע אף רמז לשאיפת התבדלות גמורה, ויחס-
האיבה לשלטון אנגליה היה פי כמה יותר חלש מאשר בועידות הקודמות.
כל הטון של הוכחה עמד בסחירה בולטת למצב המלחמה השורר בהודו

ולמושג המקובל בעולם הרחב על דבר התערבות האחוזת הבריטית
בחורו.

בין באי-כוח הדומיניונים, שהשתתפו בוכוח, ובין
צירי מפלגת העבודה ומועצת המרד-יוניונים, הייתה בשאלה זו
החלטה כללית - הסכם לעמדה של הממשלה. רק קוק, מזכיר הכורים
נקט עמדה אוטונומית, אולם אף הוא ביקר יותר את הממשלה
בענינים שאינם שייכים כלל להורו - בעניני חוסר העבודה ושאלת
המכרות - מאשר בעניני הנירון.

אני השתתפתי בוכוח בשם א"י. ציינתי את החסבוכה והתיקף
הענקי של השאלה ההורית, העלולה להפחיד גם אדם שיש לו יותר ידיעות
וסמכות בעניני הורו ממני, להביע דעה, אולם מאחורי כל החסביך
המרכב והעצום יש דבר אחד פשוט וברור והוא הרצון הכביר של עמי
הורו לביטוי לאומי ופוליטי עצמי, וכל פועל, באיזה עם שהוא,
ודאי שיחמוך בכל לבו ובלי כל חנאי בשאיפה זו. אולם אם בשאלת
המטרה לא יכלים להיות כל חלוקי דעות - הרי בדרך להשגת מטרה
זו יש לבחון אם התביעות של חברינו ההורים מכוונות ומועילות
למטרה. הדרישה מממשלת הפועלים לעמוד על שלטון עצמי של הורו.
ובזמן הכי מוקדם, היא סוצדקה בהחלט, וכל התנועה הסוציאליסטית
העולמית צריכה לחמוך בה, אולם בצעדים המוקדמים יש להחשב את
מצבה של ממשלת הפועלים, ואין לדרוש ממנה דברים העלולים להכשיל
בטרם תגיע לעיקר. כי נמילת ממשלת הפועלים באנגליה תביא הפסד
לא רק לפועל האנגלי, אלא לכל הפרולטרית העולמי. עליה הפועלים
לשלטון באנגליה זהו הכיבוש הכי גדול של חנועה הפועלים העולמית.

וכשלון מסלול הפועלים והשחרור הריאקציה באנגליה - יצירו
את הריאקציה בכל העולם. באיטליה שורר משטר פשיסטי, בצרפת
שולט הימין, בגרמניה מחזיקת הקואליציה הבורגנית, ואנגליה היא
הארץ היחידה במעצמות הגדולות שזכתה לממשלת פועלים, ופועלי
כל העולם מעונינים בקיומה ובנצחונה של ממשלה זו. פועלי הודו
לא פחות מאחרים, מעונינים בממשלת פועלים באנגליה. סוף כל סוף
השאלה היסודית של הודו היא לא כל כך צורה של טון - אלא
השנוי בחנאי חייהם של סיליוני עובדיה, ולאחר שהודו תקבל את
חופשה רק תתחיל בה המלחמה האמיתית להרס מצב העובדים ולשחרורם
מתחת עול חנסיכים בעלי האחוזות הגדולות ואילי הכסף, וממשלה
ריאקציונית באנגליה תחזק את המעמדות השליטים בהודו, לאחר שהודו
יהיה לה שלטון עצמי, אולי יותר מאשר עכשיו, כשאנגליה היתה
מעונינת לרכוש לעצמה את הסימפטיה של החמונים בהודו.
שאלת הודו, למרות חיקפה הענקי, אינה בעצם אלא חלק
של שאלה עוד רחבה, וזוהי שאלת המזרח לעומת המערב. מאות
בשנים השתלטו עמי המערב על ארצות המזרח. אירופת החיסרה
להיות נושאת הגבורה והתרבות האנושית העליונה וראתה באסיה רק
בערות, רפיון וחוסר-אונים פוליטי ורוחני. ואמנם עמי אירופה
(וקרוביהם באמריקא) הקדימו את עמי אסיה בכבושי המדע והכלכלה,
אשר שינו את פני כל החיים במאות האחרונות, אולם בקרב עמי המזרח
המפגרים גנוזים ומשומרים עדיין אוצרות רוח ותרבות קדומים, אשר
אולי יהיו עוד פעם לאור האנושיות כולה, כבן עם מזרחי, שגורלו
ההיסטורי פיזר אותו בקרב עמי המערב, והוא חוזר עכשיו לאצו

במזרח. אני רואה בהתגוששות העולמית הזאת בין המזרח והמערב לא התנגשות-דמים בין שני כוחות מחנדים ואויבים, שרק הכוח והאלמות יכריעו ביניהם, אלא מעבר לחקופה חדשה של הפראת הדתית וקואופרציה על-יסוד של שויון ואחווה. הכוח המוסרי הצפון בקרב המזרח מחגלם אולי יותר מכול במנהיג החודי הגדול, סהטמה גנדי, האיש הדגול העומד בראש מלחמת-שחרור של שלוש מאות ועשרים מיליונים אנשים נגד שעבוד - דורות של האימפריה הכי עצומה בעולם, מלחמת-שחרור שאין דוגמתה בכל ההיסטוריה האנושית לגודל-היקפה ולעוצם כוחותיה הפוטנציאליים, ונשק-המלחמה של המצביא הזה הוא - "אי-אלמות". אין זו רק מלחמת הודו, כל עמי המזרח, מקצת אסיה ועד קצה, מנערים סעליהם אחד אחרי השני את עול המערב, והשאלה הגדולה, אשר מסנה תלוי אולי גורל העולם, היא: אם תקום המזרח ושחרורו תבוא בדרך מלחמה או בדרך שלום? אם, כמו שרוצה מוסקבה, המזרח והמערב יקומו זה נגד זה בקרב אכזרי, אשר תוצאותיו תהיינה הרבה יותר איומות ומחרידות מאשר הקרב העולמי האחרון, או - המזרח יקום לתחיה על-ידי הקואופרציה. ההסכם של העמים הנדכאים באסיה עם הפועל המאורגן באירופה, ע"י שיתוף מלחמת השחרור הלאומי במלחמת השחרור הסוציאלי של חלוצ. המהפכה, של הפרוליטריון הסוציאליסטי בעולם. דרכו של הפועל במזרח, שאינו יכול ואינו רשאי להסתפק רק בהעברת השלטון ויכולת הדרכי והניצול מידי המעמד השליט הזר למעמד השליט של עמו הוא, אלא שואף לשחרור אסתי - לשחרור העמלים וגאולתם, מוכרח להיות. אינו יכול להיות דרך המלחמה בין אסיה ואירופה, אלא דרך בריח-עבודה בין המוני

העמלים במזרח ובין תנועת הפועלים הסאורגנה במערב, בריח
בנויה על-יסוד של הסכם וקואופרציה לשם הגברת הכיבושים
הסוציאליים והחרבותיים ושיחומם בין משפחת עמים הפסיה ושווח-
זכיות.

בישיבה האחרונה לאחר הצהרים, (26 ביולי) נקראה
עוד הרצאה ס.נ. בקר, מתכונות הצעירים וחשובים של מפלגת
עבודה, על הפוליטיקה האינטרנציונלית של ממשלת הפועלים.
המרצה סקר את פעולת א. הנדרסון, מזכיר לעניני חוץ, במשך
השנה ביחסיו עם רוסיה, מצרים, אמריקה, גרמניה, צרפת וחבר
הלאומים, והראה עד כמה מלאה ממשלת הפועלים במקצוע זה את
הבתחותיה ותכניה, אשר נקבעה בוועידת בירמינגהם בשנת 1928
ונחפרסמה בחוברת הפרוגרמטית "סעמד הפועלים והאומה"
(Labour and the Nation). גם מבקרי הממשלה וגם המפלגות
הקוינות מודים שבשדה הפוליטיקה החיצונית נחלה ממשלת הפועלים
נצחון רב והצליחה כמעט בכל התחלותיה, למרות היותה מועט ולסרות
הקושיים אשר פגשה במצב האינטרנציונלי המסובך בעולם. אין אולי
עכשיו אישיות פופוליארית בקרב כל חוגי מפלגות העבודה, בין
משמאל ובין מימין, כארמור הנדרסון, אשר כניסתו למשרד עניני
חוץ נפגשה בתחילה בחמתון רב. מספרים שבפגישתו הראשונה עם
מנהלי המחלקות, סיד לאחר התמנותו למזכיר עניני חוץ, חילק
הנדרסון לכל עוזריו את החוברת Labour and the Nation

ודרש מהם לעיין בפרק על הפוליטיקה החיצונית, כי לפי פרק זה הוא מכוון את פעולתו במוניסטריון.

בקר אמנם הקריא את ראשי הפרקים של החוברת הנוגעים לפוליטיקה האינטרנציונלית והראה כיצד הגשים הנדרסון במשך זמן קצר את כל טעיטי הפרוגרמה: הכרת רוסיה הסובייטית, בניגוד לאופוזיציה החריפה של הסורים, פיטורי הנציב העליון במצרים (לורד ללורד), סינוי חבל הרהיין, למרות אי-הרצון של בעלה-ברית אנגליה, שהכריח גם את צרפת להוציא את צבאותיה מאדמת גרמניה, סידור ענייני החובות של גרמניה ושחרורה מאפיטרופוסות חיצונית, פירוק הזיון הימי, שבו יש, כמובן למקדונלד חלק רב, וחלחת החוזה המשולש עם אמריקה ויפן, למרות ההתנגדות הסרה של האמורים האנגלים שנחמכה ע"י הסורים, תחיתת חוזה בין לאומי בדבר מסירת סכסוכי עמים למשפט בהג ולבורות של חובה, חיווק הסמכות של חבר הלאומים ושנוי כל האטמוספירה ביחסים עם מדינות אחרות, ביחוד עם אמריקה.

מלבד אולי סנוידן, אשר לא רק בהג, אלא גם בעבוד התקציב השנתי גילה חוקף רב והעמיס את רוב עול המסים הכבד באנגליה על שכמ השירות העשירות, ומלבד המניסטר הצעיר לטרנספורט הרברט מוריסון, אשר בחריצותו וכשרון פעולתו רכש לעצמו הכרה רבה מצד כל הפרלמנט ומצד כל המפלגות, אין אף מניסטר אחד בקבינט של מקדונלד אשר הרים את כבודו וערכו במשך השנה בעיני כל העם האנגלי, וביחוד בעיני מעמד הפועלים - כאשר הצליח לעשות זאת הנדרסון בפוליטיקה האינטרנציונלית החקיפה והנמרצה ברוחה של

תנועת העבודה, ואילו היה מי שהוא צריך עכשיו לחתום את

מקדונלד - אין ספק שהבחירה הייתה נוספת מה אחד על הנדסון.